Temel Hak ve Özgürlükler

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Hak:** Bir özgürlüğün sağlanması için kişiye anayasa ve kanunlarla tanınmış yetkilerdir. **Özgürlük:** Kişinin dış etkilerden bağımsız olarak kendi iradesi ve düşüncesiyle karar verebilmesidir.
- **Temel insan hakları doğuştandır.** Kişiliğe bağlıdır; dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmezdir (T.C. Anayasası 12. madde). Kimse bu haklarından vazgeçemez, onları başkasına devredemez.
- **Başlıca temel haklar:** Yaşama hakkı; kişi dokunulmazlığı; kişi hürriyeti ve güvenliği; eğitim ve öğrenim hakkı; sağlık hakkı; beslenme ve barınma hakkı; düşünce ve kanaat hürriyeti; haberleşme hürriyeti; yerleşme ve seyahat hürriyeti; konut dokunulmazlığı; özel hayatın gizliliği; dinlenme ve oyun hakkı.
- **Güvence:** Temel haklar T.C. Anayasası, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948) ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989) gibi belgelerle koruma altındadır. Hakları korumada en etkili güç devlettir.
- **Çocuk hakları:** Çocuklar sağlığına ve eğitimine zarar verecek işlerde çalıştırılamaz; özel gereksinimli çocuklara durumlarına uygun eğitim, bakım ve tedavi sağlanır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. "Hak" kavramını tanımlayınız.

2. Aşağıdakilerden hangisi temel insan haklarından biridir?

A) Her gün tatlı yeme hakkı
B) Yaşama hakkı
C) Yeni model telefon alma hakkı
D) Ders çalışmama hakkı

3. Aşağıdaki ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olduğunu belirtiniz.
(…) Temel haklar doğuştan kazanılır.
(…) Bir kişi temel haklarını parayla başkasına devredebilir.
(…) Eğitim hakkı temel haklardandır.
(…) Temel haklar yalnızca yetişkinlere tanınmıştır.

4 Eşleştiriniz.

1) Eğitim hakkı — a) Bir kişinin ülkesinin istediği şehrine taşınabilmesi
2) Seyahat ve yerleşme hürriyeti — b) Mektubunun başkaları tarafından okunmaması
3) Haberleşme hürriyeti — c) Her çocuğun okula gidebilmesi

5 Temel insan haklarının üç özelliğini yazınız.

6 Temel hak ve özgürlükleri güvence altına alan belgelerden ikisini yazınız.

7 Bir hastanın hastanede tedavi görmesi hangi hakla ilgilidir?

A) Sağlık hakkı B) Seyahat hürriyeti C) Haberleşme hürriyeti D) Seçme hakkı

8 Boşlukları doldurunuz.

(özgürlük – devlet – doğuştan)

a) Kişinin kendi iradesiyle karar verebilmesine ..... denir.
b) Temel haklar ..... sahip olunan haklardır.
c) Temel hakların korunmasında en etkili güç .....'tir.

9 Çocukların sahip olduğu iki hakkı yazınız.

10 Aşağıdakilerden hangisi **konut dokunulmazlığı** ile ilgilidir?

A) Seçimlerde oy kullanılması
B) Herkesin okula gidebilmesi
C) Hastaların tedavi edilmesi
D) Kimsenin izinsiz ya da yasal karar olmadan bir başkasının evine girememesi

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Kavram haritasında soru işaretiyle gösterilen yere hangi özellik yazılmalıdır?

12 Aşağıdaki kartlarda verilen durumları ilgili oldukları temel hakla eşleştiriniz.

1	2	3	4
Bir köydeki çocuklar için yeni bir okul açıldı.	Bir gazeteci araştırmasının sonuçlarını yazısında açıkladı.	Kasabadaki sağlık merkezine yeni bir aile hekimi atandı.	Bir aile iş nedeniyle başka bir ile taşındı.

Haklar: sağlık hakkı – eğitim hakkı – yerleşme ve seyahat hürriyeti – düşünce ve kanaat hürriyeti

13 "Temel haklarımızdan vazgeçemeyiz ve haklarımızı devredemeyiz." Bu cümleyi bir örnekle açıklayınız.

14 Aşağıdaki durumların hangisinde bir çocuğun hakkı **ihlal edilmiştir**?

A) Çocuğun hafta sonu parkta oynaması
B) Çocuğun aşı olması
C) Çocuğun okul yerine ağır işlerin yapıldığı bir atölyede çalıştırılması
D) Çocuğun kütüphaneye üye olması

15 Zaman şeridinde temel hakları güvence altına alan iki uluslararası belgenin kabul edildiği yıllar gösterilmiştir.

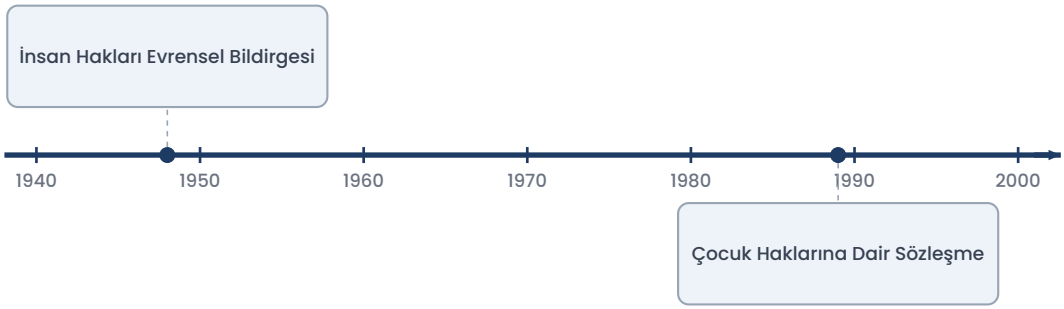

a) Hangi belge daha önce kabul edilmiştir?
b) İki belgenin kabulü arasında kaç yıl vardır?

16 Tabloda T.C. Anayasası'nın bazı maddelerinin konuları verilmiştir. Her maddenin koruduğu hakkı yazınız.

Madde	Konusu	Koruduğu hak
17	Herkesin maddi ve manevi varlığını koruması	.....
22	Haberleşmenin gizli tutulması	.....
42	Kimsenin öğrenim hakkından yoksun bırakılamaması	.....

17 Temel hak ve özgürlüklerin anayasa ile güvence altına alındığı bir ülkede insanlar kendilerini nasıl hisseder? Neden?

18 Aşağıdakilerden hangisi **düşünce ve kanaat hürriyeti** ile ilgili bir durumdur?

A) Bir hastanın ameliyat olması
B) Bir öğrencinin sınıf tartışmasında farklı görüşünü rahatça söyleyebilmesi
C) Bir ailenin tatile gitmesi
D) Bir çocuğun aşı olması

19 Özel gereksinimli bir çocuğun eğitim hakkını kullanabilmesi için okulda yapılabilecek iki düzenleme yazınız.

20 "Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme hakkına sahiptir."
Bu hakkı kullanan bir öğrenciye örnek bir durum yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıdaki metni okuyunuz.
"Dağlık bir bölgedeki küçük bir köyde yaşayan çocuklar, okullarına ulaşmak için her gün uzun bir yol yürüyordu. Kışın yollar kapanınca derslere katılamıyorlardı. Yetkililer köye taşımalı eğitim servisi başlattı ve çocuklar düzenli olarak okula gitmeye başladı."
Metinde hangi temel hakkın kullanılmasının sağlandığı anlatılmaktadır? Bu hakkın korunmasında kimin görev aldığı görülmektedir?

22 Aşağıdaki durumların hangisinde temel hakkın **kısıtlanma** nedeni başka insanların güvenliğini korumaktır?

A) Heyelan riski olan bir yola araç girişinin geçici olarak yasaklanması
B) Öğrencilerin kütüphaneden kitap alması
C) Bir ailenin tatile çıkması
D) Bir kişinin doktora gitmesi

23 Bir ülkede temel hak ve özgürlükler anayasa ile güvence altına alınmamıştır. Bu ülkede yaşayan insanlar ne gibi sorunlarla karşılaşabilir? İki örnek yazınız.

24 Tabloda bir haftalık hak kullanımı ile ilgili bir öğrencinin notları verilmiştir. Her satırdaki hakkın adını yazınız.

Gün	Yaşanan durum	Hak
Pazartesi	Okulda fen dersine katıldım.	.....
Çarşamba	Diş doktoruna kontrole gittim.	.....
Cumartesi	Parkta arkadaşlarımla oyun oynadım.	.....
Pazar	Anneannemle telefonda konuştum.	.....

25 Bir bölgede uzun süren kuraklık nedeniyle köylerin bir kısmı temiz içme suyuna ulaşamamaktadır. Bu durum hangi temel hakların kullanılmasını zorlaştırır? Bölgenin yöneticisi olsaydınız hangi çözümü önerirdiniz?

26 Aşağıdaki ifadelerden hangisi temel haklarla ilgili **yanlış** bir çıkarımdır?

A) Temel haklar insan olmaktan kaynaklanır.
B) Çocuklar da temel haklara sahiptir.
C) Temel haklar uluslararası belgelerle de korunur.
D) Temel haklar ülkeden ülkeye farklı insanlara farklı verilebilir.

27 5N1K tekniğini kullanarak "çocuk hakları" konusunda araştırma yapmak için üç soru yazınız (ne, nerede, ne zaman, neden, nasıl, kim).

28 Bir öğrencinin cep telefonuna gelen mesajları, izni olmadan bir arkadaşının okuyup başkalarına göstermesi hangi temel hakkın ihlalidir? Bu durumda öğrenci ne yapmalıdır?

29 Kütüphanede ders çalışan öğrencilerin yanında bir kişi telefonda yüksek sesle konuşmaktadır. Bu kişi haberleşme hürriyetini kullanırken neyi ihmal etmiştir? Hak ve özgürlüklerle ilgili bu durumdan nasıl bir sonuç çıkarılabilir?

30 Aşağıdakilerden hangisi devletin temel hakları korumak için yaptığı bir çalışma **değildir**?

A) Okula gidemeyen hasta öğrencilere evde eğitim verilmesi
B) Köylere sağlık ekiplerinin gönderilmesi
C) Bir kişinin düşüncesi nedeniyle cezalandırılması
D) Parasız ve zorunlu temel eğitim sağlanması

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**